

Białystok, 01.06.2021

Recenzja w postępowaniu habilitacyjnym

doktor nauk o zdrowiu Katarzyny Dubas – Jakóbczyk

W dziedzinie nauk o zdrowiu na podstawie osiągnięcia naukowego:

Finansowe i organizacyjne aspekty funkcjonowania sektora szpitalnictwa w Polsce na tle doświadczeń międzynarodowych.

Przebieg kariery zawodowej

Doktor Katarzyna Dubas – Jakóbczyk studia wyższe ukończyła na kierunku Zdrowie Publiczne Wydziału Nauk o Zdrowiu, Uniwersytetu Jagiellońskiego Collegium Medicum na podstawie pracy magisterskiej: „*Ocena sytuacji ekonomiczno-finansowej jednostki opieki zdrowotnej na przykładzie Szpitala Św. Anny w Miechowie*”. Od roku 2007 rozpoczęła kształcenie na studiach doktoranckich w Instytucie Zdrowia Publicznego, Wydziału Lekarskiego, Uniwersytetu Jagiellońskiego Collegium Medicum. Stopień doktora nauk o zdrowiu został Pani Doktor nadany uchwałą Rady Wydziału Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Jagiellońskiego na podstawie rozprawy doktorskiej: „*Ocena efektywności funkcjonowania lecznictwa stacjonarnego w województwie małopolskim*”. Promotorem pracy był Pan Prof. dr hab. Krzysztof Surówka. Recenzenci: Prof. dr hab. Beata Filipiak i Prof. dr hab. Bronisław Micherda.

W trakcie studiów doktoranckich Habilitantka była stypendystką dwóch programów ukierunkowanych na wspieranie prowadzenia badań naukowych wpisujących się w Regionalną Strategię Innowacji:

1. 2009–2011: Doctus – Małopolski fundusz stypendialny dla doktorantów,
2. 2009: Małopolskie Stypendium Doktoranckie.

Pani Doktor ukończyła również studia podyplomowe na kierunku: „*Zarządzanie finansami firmy*” na Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie.

Habilitantka w latach 2005 – 2020 odbyła 9 kursów i szkoleń ściśle związanych z przedmiotem badań, a dotyczącym tematyki związanego z zarządzaniem i finansowaniem funkcjonowania podmiotów w ochronie zdrowia, oceny efektywności kosztowej i metod oceny technologii medycznych:

1. School of Health and Related Research, The University of Sheffield, Wielka Brytania. Trzymiesięczny pobyt w ramach wymiany studenckiej Erasmus;
2. The University of Sheffield, Wielka Brytania. Trzytygodniowy kurs stacjonarny z zakresu metod badań naukowych;
3. World Health Organization, Barcelona Office for Health System Strengthening, Barcelona, Hiszpania. Tygodniowy kurs stacjonarny z zakresu finansowania ochrony zdrowia: *Health financing and universal health coverage*;
4. Mailman School of Public Health, The University of Columbia, Nowy Jork, Stany Zjednoczone. Trzytygodniowy staż w ramach wymiany akademickiej (*visiting scholar*) w Departamencie Zarządzania i Polityki Zdrowotnej;
5. The University of Sheffield, Wielka Brytania. Trzytygodniowy kurs online z zakresu metod oceny efektów zdrowotnych: *Measuring and valuing health*;
6. Polska Filia Cochrane, Kraków. Dwudniowy kurs stacjonarny z zakresu metod przeglądów systematycznych;
7. Health Economics Research Center, The University of Oxford, Wielka Brytania. Trzydniowy kurs stacjonarny z zakresu metod analizy efektywności kosztowej: *Applied methods of cost-effectiveness analysis*;
8. The University of Sheffield, Wielka Brytania. Kurs online z zakresu metod oceny technologii medycznych: *Health Technology Assessment*;
9. The European Observatory on Health Systems and Policies. Szkoła letnia online: *The hospital of the future in times of COVID-19*.

Od 2011 roku Pani Doktor jest pracownikiem Zakładu Ekonomiki Zdrowia i Zabezpieczenia Społecznego, Instytutu Zdrowia Publicznego, Wydziału Nauk o Zdrowiu, Uniwersytetu Jagiellońskiego, Collegium Medicum.

Habilitantka doświadczenie zawodowe zdobywała również podczas realizacji projektów:

1. 07/2007 – 12/2011: Zdrowie i Zarządzanie Sp. z o o., Kraków. Specjalista ds. konsultingu i współpracy międzynarodowej (realizacja projektów o charakterze edukacyjnym i badawczym);
2. 01/2017 – 06/2017; 04/2019 – 06/2019: The World Bank (Bank Światowy). Ekspert zewnętrzny (realizacja dwóch projektów o charakterze naukowo-badawczym; łącznie 9 miesięcy zatrudnienia);
3. 01/2018 – 02/2018; 08/2018 – 03/2019; 09/2019 – 12/2019: World Health Organization (Światowa Organizacja Zdrowia). Ekspert zewnętrzny (realizacja dwóch projektów o charakterze naukowo-badawczym; łącznie 14 miesięcy zatrudnienia).

Habilitantka czterokrotnie była członkiem zespołów eksperckich, powołanych na zlecenie Ministerstwa Zdrowia lub instytucji mu podległych:

1. 2008 – Zespół ds. opracowania raportu *Finansowanie ochrony zdrowia w Polsce – Zielona Księga II*;
2. 2014 – Zespół ds. oceny zastosowanych rozwiązań w obszarze systemu oceny i wyboru projektów w ramach XII Priorytetu PO IiŚ (Bezpieczeństwo zdrowotne i poprawa efektywności systemu ochrony zdrowia);
3. 2015 – Zespół ds. opracowania modelu oraz indywidualnych matryc do oceny projektów zdrowotnych w ramach Programu PL 13 Ograniczenie społecznych nierówności w zdrowiu (instytucja koordynująca – Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego Państwowy Zakład Higieny);
4. 2018 – Zespół ds. opracowania standardu rachunku kosztów podmiotów leczniczych (instytucja koordynująca – Agencja Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji).

W ramach realizacji programu Leonardo da Vinci habilitantka trzykrotnie występowała w podwójnej roli: członka międzynarodowego zespołu badawczego oraz menadżera projektu. W odniesieniu do roli menadżera, w trzech projektach, które realizowany były w latach 2008–2015, reprezentując instytucję koordynatora i odpowiadała m.in. za opracowanie aplikacji projektowych, raportów cząstkowych oraz finalnych na rzecz

instytucji finansującej, komunikację i przepływ informacji w ramach partnerstw projektowych, organizację spotkań i konferencji projektowych.

W latach 2014–2016 Habilitantka brała udział w międzynarodowym projekcie edukacyjnym *Supporting Evidence-based Policymaking Through Health Research in Eastern Europe (Sector EE)* finansowanym ze środków Funduszy Bałtyckich, którego celem było wsparcie kompetencji badaczy z krajów Europy Wschodniej w planowaniu i realizacji projektów naukowych. Projekt realizowany był przez konsorcjum uczelni z czterech krajów: Karolinska Institutet, Sztokholm, Szwecja; The University of Tampere, Tampere, Finlandia; Jagiellonian University Medical College, Kraków, Polska; School of Public Health of National University of Kyiv-Mohyla Academy, Kijów, Ukraina. W ramach projektu Pani Doktor brała również udział w trzech międzynarodowych warsztatach szkoleniowych, które ukierunkowane były na rozwój kompetencji z zakresu realizowania projektów badawczych:

1. 12/09/2014, State University of Medicine and Pharmacy "Nicolae Testemitanu", Chisinau, Republic of Moldova;
2. 08/09/2015, School of Medicine, University of Tampere, Tampere, Finland;
3. 16–17/06/2016, Institute of Public Health, Jagiellonian University Medical College, Kraków, Poland.

W roku 2020 Pani Doktor koordynowała prace wielośrodkowej grupy ekspertów w trakcie opracowywania Alertu zdrowotnego – Szpitale w trakcie pandemii i po jej zakończeniu. Alert powstał z inicjatywy Open Eyes Economy Summit oraz Kolegium Gospodarki i Administracji Publicznej Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie i stanowił konsensus grupy ekspertów nt. najważniejszych wyzwań oraz rekomendacji dla funkcjonowania sektora szpitalnictwa w Polsce w okresie pandemii SARS-COV-2. W ramach prac nad Alertem odpowiadała za przygotowanie draftu tekstu, kontakt ze współautorami oraz koordynację procesu finalizacji publikacji.

Działalność dydaktyczna

Działalność dydaktyczna Habilitantki skupiona jest głównie wokół studiów prowadzonych w Instytucie Zdrowia Publicznego UJ CM (studia pierwszego i drugiego stopnia, studia podyplomowe). Zajęcia dydaktyczne zaczęła prowadzić jeszcze w trakcie

studiów doktoranckich (rok akademicki 2007/2008). Zajęcia dla studentów Instytutu Zdrowia Publicznego prowadzi zarówno w języku polskim, jak i angielskim (kursy w ramach programu EuroPubHealth). Dodatkowo prowadziła także zajęcia dydaktyczne w ramach kursów realizowanych przez Medyczne Centrum Kształcenia Podyplomowego UJ CM oraz School of Medicine in English UJ CM. W ramach działalności dydaktycznej aktywnie uczestniczy w międzynarodowych projektach dydaktycznych, prowadzi seminaria dyplomowe, pełni rolę promotora pomocniczego w przewodach doktorskich oraz jest autorem/współautorem rozdziałów w podręcznikach.

W 2015 roku habilitantka otrzymała wyróżnienie Prorektora ds. dydaktyki Uniwersytetu Jagiellońskiego z tytułu wysokiej oceny prowadzonych zajęć dydaktycznych. Była także promotorem kilkunastu prac dyplomowych dla słuchaczy studiów podyplomowych Zarządzanie jednostkami opieki zdrowotnej realizowanych w Instytucie Zdrowia Publicznego UJ CM. Na bieżąco opracowuje również recenzje prac dyplomowych dla słuchaczy studiów podyplomowych: zarządzanie jednostkami opieki zdrowotnej oraz Szpitalna Ocena Innowacyjnych Technologii Medycznych, realizowanych w Instytucie Zdrowia Publicznego UJ CM.

Ponadto habilitantka aktywnie uczestniczy w projektach dydaktycznych realizowanych w ramach współpracy międzynarodowej Instytutu Zdrowia Publicznego UJ CM:

- 2014 - odbyła trzytygodniowy staż w ramach wymiany akademickiej (*visiting scholar exchange*) w Mailman School of Public Health, The University of Columbia, Nowy Jork, Stany Zjednoczone.
- 2015 - brała udział w zajęciach dydaktycznych dla zagranicznej grupy studentów z Faculty of Health, Medicine and Life Sciences, Maastricht University, prezentując wykład nt: *Hospital sector in Poland – current challenges and reform's trends*,
- 2015 – obecnie: współpraca z School of Global Health, University of Copenhagen – w ramach programu wymiany dla studentów kierunku Global Health.
- 2019/2020 prowadziła zajęcia wykładowe dla tej grupy studentów nt. *Healthcare financing in Poland*.

Habilitantka jest autorem rozdziału w podręczniku ekonomiki zdrowia:

1. Dubas-Jakóbczyk K. *Analizy ekonomiczne w ochronie zdrowia*, w: Golinowska S (red.). *Od ekonomii do ekonomiki zdrowia – Podręcznik ekonomiki zdrowia*. PWN, Warszawa 2015, s. 334–352.

Pani Doktor Katarzyna Dubas-Jakóbczyk jest także współautorem rozdziału oraz jednym z redaktorów wieloosrodkowego, anglojęzycznego podręcznika dla nauczycieli medycyny rodzinnej:

1. Dubas K, Kijowska V. *Barriers to Implement Quality Improvement*, w: Rochford A, Kijowska V, Dubas K (ed.). *Guidebook on Implementation of Quality Improvement in General Practice*. ZiZ Centrum Edukacji, Kraków 2012.

oraz autorem/współautorem dwóch rozdziałów:

1. Dubas K. *General Practitioners'/Family Physicians' role in health promotion and disease prevention*; Dubas K, Domagała A. *Health promotion and disease prevention competencies framework*,
2. w anglojęzycznym podręczniku dla nauczycieli medycyny rodzinnej: Windak A, Tomasik T, Domagała A (ed.). *Guidebook for teachers of Family Medicine on health promotion and disease prevention*. Zdrowie i Zarządzanie, Kraków 2010.

Pani Doktor aktywnie uczestniczyła również w ramach prac organizacyjnych na rzecz Instytutu Zdrowia Publicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego Collegium Medicum. W latach 2011–2012 aktywnie uczestniczyła w organizacji konferencji naukowych, w tym konferencji o charakterze międzynarodowym. Ponadto w ramach działalności popularyzującej naukę aktywnie uczestniczyła w krajowych i międzynarodowych konferencjach naukowych oraz publikowała teksty popularnonaukowe na Blogu Zdrowia Publicznego, Instytutu Zdrowia Publicznego UJ CM promując informacje naukowe.

Ocena dorobku naukowego

Całkowity dorobek naukowy dr n. o zdr. Katarzyny Dubas – Jakóbczyk wynosi 36,859 pkt IF; 998 pkt MNiSW. Wśród całkowitej liczby 54 pełnotekstowych publikacji: w przypadku 32 prac Habilitantka jest pierwszym lub jedynym autorem (jako pierwszy autor łącznie 18,713 pkt IF i 630 pkt MNiSW).

Łączna punktacja dla wskazanego cyklu publikacji to: 12,666 pkt IF; 400 pkt MNiSW.

Całkowita liczba cytowań wg bazy Web of Science – Core Collection to 72 (58 bez autocytowań); Indeks Hirscha: 5

Wg bazy SCOPUS całkowita liczba cytowań to: 78, Indeks Hirscha: 6.

W dotychczasowym dorobku znajduje się również 25 publikowanych streszczeń konferencyjnych, w tym 15 z konferencji zagranicznych.

Całkowity dorobek naukowy (łącznie z cyklem habilitacyjnym) obejmuje 54 pełnotekstowe publikacje, w tym m.in.:

1. 27 prac oryginalnych (w tym 16 w czasopismach z IF);
2. 11 przeglądowych (w tym 2 w czasopismach z IF);
3. 3 monografie (w tym 2 zagraniczne);
4. 6 rozdziałów w monografiach/podręcznikach.

Należy podkreślić, iż działalność o charakterze naukowo-badawczym Habilitantki skupiona jest głównie wokół dwóch dominujących obszarów tematycznych tj. systemowych determinantów funkcjonowania sektora szpitalnictwa i ekonomicznej ewaluacji programów zdrowotnych. Główne cele badawcze w obszarze ocenianego dorobku:

1. Analiza regulacji dotyczących planowania podaży usług szpitalnych w Polsce, w świetle doświadczeń międzynarodowych.
2. Ocena procesu planowania, implementacji oraz potencjalnych efektów reformy wprowadzającej w Polsce system podstawowego szpitalnego zabezpieczenia świadczeń opieki zdrowotnej (tzw. sieć szpitali).
3. Ocena wpływu problemu niedoboru kadr lekarskich na proces zarządzania szpitalami w Polsce.
4. Ocena sytuacji finansowej szpitali publicznych w Polsce w roku 2018
5. Dokonanie retrospektywnej ewaluacji rządowych programów/reform ukierunkowanych na poprawę sytuacji finansowej szpitali publicznych w Polsce, przeprowadzonych w okresie 2000–2019.
6. Porównanie sektorów szpitalnictwa oraz reform w tym obszarze w 11 krajach Europy Środkowej i Wschodniej wraz z identyfikacją głównych barier i czynników sukcesu przeprowadzonych reform.

Należy podkreślić, iż Habilitantka w sposób dojrzały z punktu widzenia naukowego jak również z punktu widzenia odpowiedzialności społecznej dokonała analizy głównego wyznacznika skuteczności funkcjonowania systemu ochrony zdrowia, pod kątem analizy rozwiązań organizacyjnych i prawnych funkcjonujących w systemie ochrony zdrowia, którego efektem jest wyeliminowania nieefektywnego finansowania oraz szeroko pojęta zdolność systemu do poprawy stanu zdrowia populacji.

Szpitalne pełnią jedną z podstawowych ról w systemie ochrony zdrowia, świadcząc usługi medyczne, przez które cytując za Ustawą rozumie się „wykonywane całą dobę kompleksowe świadczenia zdrowotne polegające na diagnozowaniu, leczeniu, pielęgnacji i rehabilitacji, które nie mogą być realizowane w ramach innych stacjonarnych i całodobowych świadczeń zdrowotnych lub ambulatoryjnych świadczeń zdrowotnych”.

Należy podkreślić, iż finansowanie potrzeb zdrowotnych, wyrażone jest jako udział tychże wydatków w Produkcie Krajowym Brutto. Jak wynika z badań prowadzonych przez Habilitantkę, jak również doświadczeń własnych wydatki te są niskie w porównaniu do innych krajów europejskich.

Niedofinansowanie funkcjonowania podmiotów w sektorze opieki zdrowotnej skutkuje przede wszystkim niewystarczającą podażą świadczeń zdrowotnych versus potrzeby zdrowotne obywateli Rzeczypospolitej Polskiej.

Należy podkreślić, iż system funkcjonowania i finansowania lecznictwa w Polsce jest niewydolny czego konsekwencją wielokrotnie jest uzależnienie dostępu do świadczeń zdrowotnych od sytuacji finansowej pacjenta.

Na uwagę zasługuje problem, którego ważkość sygnalizowana jest od lat, a dotyczy przede wszystkim zachwiania proporcji pomiędzy dekapitalizacją bazy materialnej, a bardzo ograniczonymi możliwościami wprowadzenia nowoczesnych technologii mających zastosowanie w diagnostyce czy terapii. Problemem podnoszonym niejednokrotnie jest wydatkowanie środków już na sam proces leczenia, a nie proces profilaktyki, który w ocenie specjalistów z zakresu ekonomiki zdrowia jest zdecydowanie bardziej efektywny kosztowo.

Należy podkreślić, co również potwierdzają wyniki badań prowadzone przez Habilitantkę, iż pacjenci w Polsce, w porównaniu do pacjentów innych krajów europejskich, mają ograniczony dostęp do nowoczesnych procesów terapeutycznych, co jest szczególnie niepokojące analizując zachwiane proporcje pomiędzy ograniczonymi środkami na diagnostykę czy terapię, a wydatkowane środki na koszty bezpośrednio niemedyczne.

Należy podkreślić, iż Habilitantka słusznie zauważa, że podstawowym celem funkcjonującego systemu powinna być maksymalizacja osiąganego efektu zdrowotnego przy jak najbardziej efektywnym wykorzystaniu zasobów finansowych.

Wyniki badań Pani Doktor, jak również wyniki własne pokazują ścisłą korelację pomiędzy tego rodzaju działaniem, a osiągnięciem równowagi finansowej podmiotów funkcjonujących w systemie ochrony zdrowia.

Habilitantka na podstawie badań własnych, jak również doświadczenia zawodowego słusznie ocenia sytuację szpitalnictwa w Polsce ze szczególnym naciskiem na potrzebę

ustalania celów strategicznych i kierunków rozwoju, na które to wpływ mają sytuacja demograficzna i epidemiologiczna, jak również poza kontekstem finansowym niedobory kadry medycznej, co ściśle rzutuje na efektywne zarządzanie placówkami ochrony zdrowia.

Należy podkreślić, iż pomimo prób dotyczących skutecznego planowania zapotrzebowania na usługi szpitalne determinantem w dalszym ciągu pozostaje niski poziom wydatków na ochronę zdrowia w Polsce, który to porównując finansowanie w innych krajach Uni Europejskiej jest niewspółmiernie niski zarówno odnosząc to do udziału w PKB, jak również definiując kwotowo w przeliczeniu na jednego mieszkańca.

Habilitantka dokonując analizy retrospektywnej wpływu oddziaływania państwa na system ochrony zdrowia w Polsce bierze pod rozwagę fakt, iż strategia dotycząca regulacji prawnych powinna wskazywać perspektywę wzrostu nakładów finansowych na ochronę zdrowia ściśle definiując źródła ich pozyskania oraz działania kluczowe z punktu widzenia efektywnego wykorzystania środków.

W mojej ocenie bardzo wartościowy i zasługujący na olbrzymie uznanie jest nakład pracy oraz doświadczenia zawodowego Pani Doktor, a z przeprowadzonych badań należy wyciągnąć wnioski, iż tylko wprowadzenie skutecznych mechanizmów koordynacji polityki zdrowotnej na poziomie rządowym jest w stanie wyeliminować nieefektywne wykorzystanie zasobów systemu ochrony zdrowia.

Podsumowując dokonania naukowe Pani Doktor, na uwagę zasługuje fakt, iż standard rachunku kosztów dla podmiotów leczniczych finansowanych ze środków publicznych powinien być uzależniony od realnej wyceny świadczeń zdrowotnych, a jego poziom ściśle uzależniony od poziomu referencyjnego oraz skutecznego zarządzania podmiotem leczniczym.

Podsumowanie

Podsumowując, bardzo szeroka działalność krajowa i międzynarodowa oraz jej łączna suma oddziaływania w omawianym obszarze, z uwzględnieniem charakterystyki działań dydaktyczno – naukowo – popularyzatorskiej, a przede wszystkim praktycznej jest wyróżniająca.

Dr n. o zdr. Katarzyna Dubas-Jakóbczyk podjęła się i z powodzeniem zrealizowała ambitne zadania w zakresie ekonomii zdrowia i szeroko pojętym aspektem społecznym i ekonomicznym związanym z zarządzaniem i funkcjonowaniem szpitali w Polsce. Prace

autorki są w pełni oryginalne i charakteryzują się wszechstronną analizą powyższego problemu. Podsumowując uważam, że rozprawa habilitacyjna stanowi bardzo interesujące i ważne interdyscyplinarne opracowanie zawierające wiele elementów nowatorskich. Może ona służyć jako modelowy przykład kompleksowego badania problemów społecznych i ekonomicznych związanych z funkcjonowaniem szpitalnictwa w Polsce.

Praca habilitacyjna i dorobek naukowy habilitantki dr n. o zdr. Katarzyny Dubas-Jakóbczyk uzasadniają nadanie jej stopnia doktora habilitowanego. Ocena jej rozprawy habilitacyjnej i dorobku była dla mnie interesująca, ponieważ dotyczy bardzo bliskich mi zagadnień. Całokształt jej dorobku naukowego stanowi liczącą się wkład do nauki reprezentowanej przez Ocenianą. Dorobek naukowy Habilitantki jest znaczący zarówno liczbowo jak i jakościowo. Jej publikacje są dojrzałe naukowo i układają się w konsekwentny ciąg tematyczny. Praca habilitacyjna jest oryginalna i nowatorska. Posiada też duże znaczenie praktyczne i stanowi znaczny wkład Autorki w rozwój jej dyscypliny naukowej. Całość dorobku naukowego wskazuje, że Habilitantka jest dojrzałym pracownikiem naukowym, jest ceniona w środowisku medycznym, jest osobą twórczą, potrafi pracować w dużych zespołach badawczych, również międzynarodowych. Wartość merytoryczna osiągnięć naukowych potwierdza jej liczącą się pozycję naukową i zawodową oraz pełne kwalifikacje do samodzielnego prowadzenia działalności badawczej. Uwzględniając ponadto osiągnięcia ocenianej w zakresie dydaktyki wyrażam opinię, że dr n. o zdr. Katarzyna Dubas-Jakóbczyk ma pełne kwalifikacje do uzyskania stopnia naukowego doktora habilitowanego.

Podsumowując uważam, że cechy Ocenianej i Jej dorobek naukowy upoważniają mnie do zwrócenia się do Rady Naukowej Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie o przyjęcie rozprawy habilitacyjnej i dopuszczenie Ocenianej do dalszych etapów postępowania habilitacyjnego.